

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības Eiropas un Vidusjūras reģionā”

(pašiniciatīvas atzinums)

(2018/C 081/06)

Ziņotāja: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Pilnsapulces lēmums	30.3.2017.
Juridiskais pamats:	Reglamenta 29. panta 2. punkts Pašiniciatīvas atzinums
Atbildīgā specializētā nodaļa	Ārējo attiecību specializētā nodaļa
Pieņemts specializētās nodaļas sākumā	28.9.2017.
Pieņemts plenārsesijā	18.10.2017.
Plenārsesija Nr.	529
Balsojuma rezultāts (par/pre/atturas)	123/0/1

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Jau 1995. gada Barselonas deklarācijā⁽¹⁾ ir uzsvērtā pilsoniskās sabiedrības ekonomikas un sociālās jomas organizāciju vispārējā nozīme, jo tas ir faktors, kas vajadzīgs, lai Vidusjūras reģionā pakāpeniski veidotu miera un stabilitātes, kopīgas labklājības, kā arī kultūru un civilizāciju dialoga telpu starp dažādām Vidusjūras reģiona valstīm, sabiedrībām un kultūrām. Pašlaik Vidusjūras reģiona valstu pilsoniskās sabiedrības organizācijas ir iekļaušanas un līdzdalības forumi, kuros notiek dialogs ar publiskajām pārvaldes iestādēm, tostarp vietējā līmeņa iestādēm, ar mērķi veicināt ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības Vidusjūras reģionā. EESK uzskata, ka ir jāpalielina **ESP nozīme** valstīs, kurās tās jau darbojas, un **jāveicina to izveide** valstīs, kurās tās ir izzudušas vai nav izveidotas, šajā nolūkā pastiprinot dažādu ieinteresēto personu savstarpējo sinerģiju. Šo tiesību veicināšanā ESP un ekonomikas un sociālās jomas organizācijām būtu jāveido partnerības, kas sekmētu to iespējas un efektivitāti.

1.2. Sievietes cieš no dzimumu stereotipiem, kas atspoguļojas politiskos, ekonomiskos un izglītības šķēršļos, kuriem ir smagas sekas sabiedrības attīstībā. EESK aicina samazināt lielās atšķirības starp tiesību aktiem un realitāti. Komiteja uzskata, ka šajā nolūkā nekavējoties ir jāpiesūta līdzekļi, lai apmācītu un izglītotu grupas, kuru uzdevums ir nodrošināt tiesību aktu reālu īstenošanu. Lai nostiprinātu tiesības, EESK iesaka vietējās pašvaldības iesaistīt sadarbībā ar organizācijām, ekonomikas un sociālās jomas dalībniekiem, pilsonisko sabiedrību un tās tīkliem dzimumu līdztiesības jautājumos, kuri darbojas dažādās jomās attiecīgajā sabiedrībā. Turklāt šis darbs ir jāatbalsta ar ieguldījumiem no augstskolām un specializētajiem mācību centriem.

1.3. Vardarbīga ekstrēmisma draudi ir jāapkaro, novēršot tā dažādos cēloņus, turklāt ne tikai drošības jomā. Ekonomikas un sociālās jomas organizācijām būtu jāuzņemas vadošā loma šā uzdevuma veikšanā, sadarbojoties ar iestādēm un tīkliem, kas darbojas kultūru un reliģiju dialoga jomā, lai panāktu lielāku ietekmi un ietvertu darbībās arī **kultūras mantojumu, mākslas izpausmes un radošās nozares**. EESK aicina Eiropas Komisiju un Savienības Vidusjūrai dalībvalstis veicināt šādas darbības starpkultūru dialoga jomā arī sociālo partneru vidū, tādējādi nostiprinot specializētās organizācijas, kuras jau daudzus gadus strādā Vidusjūras reģionā, piemēram, Annas Lindes fonds⁽²⁾. Attiecībā uz mantojumu EESK aicina veidot ciešāku sadarbību, lai aizsargātu kultūras mantojumu, ko patlaban apdraud bruņoti konflikti un vardarbīgas organizācijas.

⁽¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/barcelona-declaration-adopted-at-the-euro-mediterranean-conference-2728-november-1995/>

⁽²⁾ <http://www.annalindhfoundation.org/>

1.4. Ekonomikas attīstībā un demokrātiskas sabiedrības veidošanā svarīga nozīme ir **ekonomikas, darba un sociālajām tiesībām**. Minēto tiesību galvenie elementi ir uzņēmējdarbības brīvība, biedrošanās brīvība, tiesības uz kolektīvām sarunām un rīcību, kā arī sociālo aizsardzību tādās jomās kā veselība, izglītība un vecumdienas. Kā jau norādīts SDO dibināšanas laikā un Filadelfijas deklarācijā, ekonomikas organizēšana ir jāpakārto sociālajam taisnīgumam. Tas būtu jāizvirza par visu valsts un starptautisko politiku galveno mērķi. Filadelfijas deklarācijā uzsvērts, ka ekonomika un finanses ir līdzekļi, kas kalpo cilvēkiem.

1.5. Plašsaziņas līdzekļiem ir būtiska loma redzējuma un savstarpējas sapratnes veidošanā, un tie ir galvenais virzītājspēks, lai uzlabotu kultūru dialogu un veicinātu savstarpēju cieņu, iecietību un sapratni. Tāpēc EESK ir gandarīta par uzsāktajiem projektiem, kuri virzīti uz daudzveidības ievērošanu un veicina no aizspriedumiem, stereotipiem un maldīgiem priekšstatiem brīvas informācijas izplatīšanu. Komiteja aicina pastiprināt šo novērošanas, apmācības un izpratnes veidošanas instrumentu darbu cīņā ar rasismu un islāmafobiju plašsaziņas līdzekļos un mudina veicināt sadarbības mehānismus un kopējas profesionālās izaugsmes platformas kā profesionālās ētikas ievērošanas, tā arī vārda brīvības aizstāvības jomā.

1.6. Izglītība ir galvenais sociālekonomiskās mobilitātes vektors, un tādējādi tā var uzlabot dzīves kvalitāti. Savukārt nevienlīdzīgas iespējas izglītības jomā apdraud stabilitāti un drošību reģionā. Tādēļ EESK aicina kopīgi strādāt, lai uzlabotu pamatizglītības, vidējās izglītības, augstākās izglītības un profesionālās apmācības kvalitāti, īstenojot pieredzes apmaiņu mācību programmu izstrādē un metodikas inovācijā. EESK arī uzskata, ka ir svarīgi pārvarēt zināšanu plaisu starp abiem Vidusjūras krastiem, un šajā nolūkā ierosina veicināt kopīgus zināšanu un pētniecības tīklus, kas sekmē zināšanu tālāk nodošanu un apriti, kā arī veicināt pasniedzēju, studentu, akadēmisko aprindu pārstāvju un pētnieku mobilitāti un atbalstīt viņu darbu tulkošanu, īpaši no arābu valodas un arābu valodā.

1.7. Neformālā izglītība ir nepieciešams papildinājums, jo tā sekmē iekļaujošākas un plurālistiskas sabiedrības veidošanu. EESK uzskata, ka ir jāpalielina formālās un neformālās izglītības sinerģija un jāveicina šāda veida izglītība kā instruments, ar kuru stiprināt miera kultūru un mūžizglītību. Tāpēc EESK aicina palielināt neformālajai izglītībai piešķirto budžetu un veicināt pieredzes un zinātnas nodošanu starp Eiropas un Vidusjūras dienvidu reģiona valstīm.

1.8. Lai stiprinātu iekļaujošu un konkurētspējīgu ekonomiku, ir jāatbalsta personu digitālā un tehnoloģiskā iekļaušana. EESK uzsver, ka šajā nolūkā ir jāveicina reģionāla un vietēja mēroga projekti, kas nodrošinās iedzīvotāju autonomiju jauno tehnoloģiju izmantošanā, kā arī uzņēmējdarbības un digitalizācijas jomā, un jāstiprina pilsoņu līdzdalības, digitālo prasmju apguves un pienācīgas kvalitātes darbvietu radīšanas iniciatīvas, piemēram, pilsētu iniciatīvas sociālās un digitālās inovācijas jomā (*Labs*).

2. Vispārīga informācija

2.1. 2011. gadā arābu jauniešu cerības uz pārmaiņām satricināja vairākus politiskos režīmus, kuri negaidīti tika radikāli apšaubīti. Tunisijā, Ēģiptē, Lībijā un Jemenā tika gāzti politiskie līderi, taču šo valstu konkrētie politiskie apstākļi aizveda tās pilnīgi atšķirīgos virzienos: Tunisijā turpinās pārmaiņas, ko sekmē tās dinamiskā pilsoniskā sabiedrība, Ēģiptē nomainījies režīms, bet Lībijā un Jemenā notiek atklāti konflikti. Sīrija ir iesaistīta nežēlīgā karā, kas pašlaik izvērsies reģionālā un starptautiskā mērogā. Tas radījis traģisku iedzīvotāju pārvietošanos un bezprecedenta migrācijas plūsmas, kuras ir destabilizējušas visu Eiropas un Vidusjūras reģionu.

2.2. Papildus režīma maiņai bija paredzēts ieviest taisnīgāku un iekļaujošāku sistēmu, politiskās brīvības, sociālo taisnīgumu, nodrošināt iespējas un cieņas ievērošanu. Cerības nepiepildījās, jo sociālajā jomā tās netika īstenotas. Konkrētie politiskie apstākļi valsts iekšienē un ārpus tās neļāva šīm cerībām piepildīties. Sešus gadus vēlāk leģitīmās prasības par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām joprojām ir aktuālas un nav atrisinātas, un joprojām ir potenciāls reģiona nestabilitātes faktors.

2.3. Tāpēc EESK uzskata, ka absolūta prioritāte ir panākt mieru un demokrātiju visā reģionā un nodrošināt visu pilsoņu cilvēktiesību un pamattiesību ievērošanu.

2.4. Pamattiesības: neatsavināmas un neatņemamas

2.4.1. EESK aicina visas Vidusjūras reģiona dienvidu un austrumu valstis pievienoties Starptautiskajam paktam par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām⁽³⁾ un Eiropas Savienības Pamattiesību hartai⁽⁴⁾. Vienlaikus Komiteja uzsver, ka svarīga nozīme ir sekulārajiem principiem un vērtībām, kā arī to personu tiesību aizsardzībai, kuras pieder pie nacionālām vai etniskām, reliģiskām un lingvistiskām minoritātēm⁽⁵⁾.

2.4.2. EESK uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt pienācīgu dzīves kvalitātes līmeni visiem iedzīvotājiem. EESK norāda, ka ir jāgarantē piekļuve dzeramajam ūdenim un pietiekami daudzumam un ar pieņemamiem nosacījumiem, pietiekama enerģijas pieejamība, lai nepieļautu ne indivīda, ne sabiedrības enerģētisko atstumtību, kā arī jāattīsta veselības aizsardzība un jāveicina pienācīgi vides apstākļi.

2.4.3. Turklāt, ņemot vērā pašreizējos īpašos apstākļus reģionā, valsts un starptautiskajā līmenī ir jānodrošina tiesības uz pienācīgu mājokli vai, ja tas nav iespējams, tiesības uz pienācīgu patvērumu/pajumti individuālam un ģimenei. EESK arī uzskata, ka ir jāgarantē tiesības uz izpostīto teritoriju iekļaujošu un pienācīgu atjaunošanu neatkarīgi no tā, vai postījumi radušies dabas katastrofu vai bruņotu konfliktu dēļ.

2.5. Tiesības uz pienācīgas kvalitātes nodarbinātību – sociālās stabilitātes un progresa faktors

2.5.1. EESK uzskata, ka kaimiņvalstu sabiedrībām ir jāapvieno spēki, lai veicinātu lielāku iekļautību un kohēziju. Turklāt ir vajadzīgas reformas un inovācija to ekonomikā, lai radītu pienācīgas kvalitātes darbvietas, kas ir būtisks ilgtspējīgas attīstības elements.

2.5.2. EESK arī uzsver nepieciešamību garantēt tiesības, uz kurām balstīti šie izklāstītie principi. Šajā saistībā ir jānodrošina tiesības uz pienācīgas kvalitātes nodarbinātību šajās valstīs neatkarīgi no sociālā statusa, reliģijas vai tautības.

2.5.3. EESK uzskata, ka ir svarīgi veikt pasākumus, kuru mērķis ir veicināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību, kas ir sociālās stabilitātes faktors, kā norādīts SDO Deklarācijā par pamatprincipiem un pamattiesībām darbā un tās turpmākā izpildē⁽⁶⁾ un Starptautiskajā paktā par ekonomiskajām, sociālajām un kultūras tiesībām⁽⁷⁾, un kas ir pamats nabadzības novēršanai, kā arī mudina parakstīt minēto dokumentu. Tādēļ ir svarīgi aizsargāt darba tiesības, piemēram, biedrošanās tiesības, tiesības dibināt arodbiedrību vai iestāties kādā arodbiedrībā pēc savas izvēles, tiesības streikot, kā arī reāli atzīt tiesības uz kolektīvām sarunām, kā arī tiesības uz veselībai nekaitīgiem un drošiem apstākļiem darbā un tiesības uz atalgojumu.

2.5.4. Kā ierosināja SDO, ir jāpilnveido arī tiesības uz mājokli, lai aizsargātu visus iedzīvotājus, īpaši mazāk aizsargātās iedzīvotāju grupas. Ļoti svarīgi ir cīnīties pret pamattiesību pārkāpumiem, piemēram, bērnu darba izmantošanu un piespiedu darbu, un veicināt sieviešu un personu ar invaliditāti nodarbinātības iespējas.

2.6. Uzņēmējdarbība – galvenais ekonomikas attīstības virzītājspēks

2.6.1. Eiropas Savienība uzskata, ka pieci galvenie Eiropas un Vidusjūras reģiona miera, stabilitātes, drošības un labklājības faktori ir šādi: ekonomikas attīstība, modernizējot un dažādojot ekonomiku; uzņēmējdarbības ekosistēmas un inovatīvas uzņēmējdarbības nostiprināšana; darbvietu radīšana, izmantojot specializētu apmācību, īpaši jauniešiem; privāta sektora, īpaši MVU, attīstīšana; enerģētikas un vides ilgtspēja⁽⁸⁾. Jāuzsver, ka pienācīgas kvalitātes darbvietu radīšana ir pamats, lai panāktu ekonomisko labklājību un veicinātu sieviešu uzņēmējdarbību, kā arī uzņēmējdarbības sinerģiju abos Vidusjūras krastos. EESK uzskata, ka šie faktori ir nesaraujami saistīti ar sociālo attīstību. Jo integrācija un sociālā kohēzija vienmēr ir stabilitātes, drošības un labklājības pamatā.

⁽³⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CCPR.aspx>

⁽⁴⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>

⁽⁵⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/Minorities.aspx>

⁽⁶⁾ <http://www.ilo.org/declaration/thedeclaration/textdeclaration/lang-en/index.htm>

⁽⁷⁾ <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CESCR.aspx>

⁽⁸⁾ http://eeas.europa.eu/archives/docs/enp/documents/2015/151118_joint-communication_review-of-the-enp_lv.pdf

2.6.2. Kopīgajā paziņojumā norādīts, ka noteicošais faktors minēto valstu ekonomikas attīstībā ir nepieciešamība atļaut un garantēt taisnīgu privātās uzņēmējdarbības iniciatīvas īstenošanu. Tāpēc ir jānodrošina tāds tiesiskais regulējums, kas garantētu tiesības uz privātīpašumu un tā neaizskaramību saskaņā ar tiesisko regulējumu.

2.6.3. EESK skatījumā ir svarīgi, lai publiskās iestādes aizsargātu brīvu un taisnīgu konkurenci ekonomikā, garantējot vienlīdzīgu attieksmi pret visiem uzņēmējiem. Tādēļ uzskata, ka ir jānodrošina vienlīdzīga attieksme attiecībā uz piekļuvi finansējumam un mikrofinansējuma pakalpojumu pieejamība, kā arī nekorumpēta valsts pārvaldei, kuras uzdevums ir sniegt sabiedriskos pakalpojumus.

2.7. Tiesības uz radošumu un inovāciju – daudzveidīgas ekonomikas un pievienotās vērtības garantija

2.7.1. Savienības Vidusjūrai ministru deklarācijā par digitālo ekonomiku⁽⁹⁾ norādīts, ka ir jāveicina jauno tehnoloģiju iekļaujoša un transversāla ietekme kultūras, sociālajā, ekonomikas, pārvaldes un drošības jomā.

2.7.2. EESK atbalsta arī Kopīgajā paziņojumā norādīto pieeju attiecībā uz nepieciešamību ilgtspējīgā un iekļaujošā veidā dažādot un attīstīt Vidusjūras reģiona valstu ekonomiku.

2.7.3. EESK uzsver, ka jaunu programmu izstrādes laikā ir jārada Eiropas un Vidusjūras reģionam paredzētas ES programmas inovācijas attīstībai, kas sekmētu ekonomikas attīstību reģionā, saglabājot individuālās un kolektīvās tiesības uz radošumu un inovāciju. Šīs tiesības ir saistītas ar intelektuālā īpašuma tiesību atzīšanu, kā arī tiesību uz inovācijas kopīgu izmantošanu un izplatīšanu un tiesību uz piekļuvi jaunajām tehnoloģijām atzīšanu.

2.7.4. EESK atzīst, ka e-iekļaušana un individuāla un kolektīva brīva piekļuve internetam ir ar inovāciju saistīto tiesību neatņemama sastāvdaļa.

2.8. Tiesības uz kvalitatīvu izglītību – tautas attīstības pilārs

2.8.1. Izglītība ir galvenais sociālekonomiskās mobilitātes vektors, un tādējādi tā var uzlabot dzīves kvalitāti. Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma (UNDP)⁽¹⁰⁾ liecina, ka daudzās reģiona valstīs pamatzglītības līmenis atbilst starptautiskajiem standartiem un būtisks progress panākts arī vidējās izglītības jomā, tomēr to kvalitāte nav apmierinoša. Pasaules Banka sadarbībā ar citām aģentūrām ir izstrādājusi programmas šim reģionam, un Eiropas Komisijai vajadzētu turpināt darbu šajā virzienā. Turklāt jāatzīmē, ka lielā iespēju nevienlīdzība izglītības jomā negatīvi ietekmē sociālo līgumu arābu valstīs.

2.8.2. Savienības Vidusjūrai ceļvedī⁽¹¹⁾ uzsvērta nepieciešamība stiprināt izglītību, kas ir būtisks faktors ilgtspējīgu un kvalificētu darbvietu radīšanai, īpaši jauniešiem, kuri ir bez darba un kuri varētu sākt nodarboties ar nevēlamām darbībām; pētniecību un inovāciju, kas tas ir ekonomikas modernizācijas pamats; un ilgtspēju, kas ir iekļaujošas ekonomiskās un sociālās attīstības transversāls elements.

2.8.3. Lai panāktu stabilitāti un drošību reģionā, ir svarīgi nostiprināt sociālo kapitālu. Šajā nolūkā ir jāatbalsta pamatzglītība, vidējā izglītība, augstākā izglītība, zinātnes un zinātnisko atziņu pieejamība, nodarbināmība, veselības aizsardzība, iespēju nodrošināšana jauniešiem un jauniešu mobilitāte, dzimumu līdztiesība, debašu forumi un jāveicina sociālā iekļaušana.

2.8.4. Neraugoties uz atsevišķām problēmām saistībā ar izglītības pieejamību visiem un nepieciešamību uzlabot pamatzglītības un vidējās izglītības kvalitāti, galvenais uzdevums ir mazināt plaisu starp izglītību un nodarbinātību. Šajā sakarā ir svarīgi izvērst struktūras, kuras nodrošina darba tirgus saikni ar izglītības sistēmu, lai panāktu jauniešu pilnīgu iekļaušanu sabiedrībā. EESK uzskata, ka šajā nolūkā ir svarīgi veicināt pieredzes apmaiņu saistībā ar mācību programmu izstrādi un metodikas inovāciju, sekmējot pieredzes un prakses nodošanu, lai zināšanas un prasmes būtu pielāgotas darba videi, kā arī atbalstīt profesionālo izglītību un apmācību un palielināt tās nozīmi, lai nākamajos desmit gados arābu valstīs radītu 60 miljonus darbvietu.

⁽⁹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2014/09/UfMMinistersDeclarationEN.pdf>

⁽¹⁰⁾ http://www.arabstates.undp.org/content/rbas/en/home/library/huma_development/arab-human-development-report-2016-youth-and-the-prospects-for/

⁽¹¹⁾ <http://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2017/01/UfM-Roadmap-23-JAN-2017.pdf>

2.8.5. Sociālie partneri un citas specializētās organizācijas ir uzsvērušas Annas Lindes fonda svarīgo nozīmi neformālās izglītības jomā, jo tā ir būtisks instruments un ilgtermiņa risinājums radikalizācijas un ekstrēmisma apkarošanai un sekmē riska grupu, īpaši jauniešu un sieviešu, integrāciju.

2.8.6. EESK ir gandarīta, ka ir atzīts neformālās izglītības nozīmīgums, jo tā papildina oficiālo izglītību, un uzskata, ka ir jāstiprina abu izglītību sinerģija. Uzskata, ka ir jāpaliek politiskās saistības attiecībā uz neformālo izglītību un jāpiešķir tai lielāks budžets, jo tā veicina jauniešu sociālā brieduma un iekļaušanas procesu un māca aktīvi iesaistīties sabiedrībā un demokrātisko vērtību veidošanā, un ir labs instruments miera kultūras nostiprināšanai.

2.9. Mobilitāte augstskolu un akadēmiskajās aprindās: ceļā uz zināšanu plašas likvidēšanu

2.9.1. Jauniešu mobilitāte ir būtisks elements, lai risinātu problēmas, ar kurām saskaras Vidusjūras reģions. Migrācija arābu valstīs faktiski liecina par augsti kvalificētu jauniešu sociālo atstumtību. Tādēļ ir jāveicina migrācija, kas dod labumu gan izcelsmes, gan galamērķa valstīm. Tas nozīmē, ka ir jāuzlabo prasmju un diplomu atzīšana, jāveicina akadēmiskā mobilitāte un jāpilnveido noteikumi par kaimiņvalstu pilsoņu iecelšanu un uzturēšanos Eiropas Savienībā pētniecības, studiju, skolēnu apmaiņas, mācību un brīvprātīgā darba nolūkā.

2.9.2. Turklāt viena no dziļākajām plašām starp abiem Vidusjūras krastiem ir zināšanu plaša, tāpēc EESK uzskata, ka ir jāveic pasākumi, lai veicinātu zinātnes atziņu un akadēmisko zināšanu radīšanu un apriti, un ierosina izveidot un veicināt zināšanu un pētniecības tīklus visā Eiropas un Vidusjūras reģionā. Komiteja arī uzskata, ka ir svarīgi veicināt šo akadēmisko un zinātnisko darbu tulkošanu no arābu valodas un arābu valodā.

2.9.3. EESK vēlas arī uzsvērt, ka studentu, pasniedzēju, pētnieku, akadēmisko un zinātnes aprindu pārstāvju mobilitātes veicināšana, izmantojot uzturēšanos, apmaiņu un prakses periodus, ir būtisks elements, lai veicinātu izglītības kvalitāti, jauniešu nodarbināmību, pastiprinot *Erasmus Plus* programmas efektīvu īstenošanu un sasniegtos rezultātus Eiropas un Vidusjūras reģiona valstīs, kā arī nodrošinātu zināšanu apriti un rosinātu kultūru dialogu.

2.10. Komunikācijas līdzekļi un kultūru dialogs – galvenie tolerances veicināšanas faktori

2.10.1. Vietējo plašsaziņas līdzekļu plurālisms, neatkarība un profesionalitāte ir sociālā progresa garantija un nodrošina, ka to darbība ir pārmaiņu katalizators kaimiņvalstīs.

2.10.2. EESK uzsver nepieciešamību veicināt plašsaziņas līdzekļu dialogu un sadarbību Eiropas un Vidusjūras reģionā, lai uzlabotu un stiprinātu profesionālos standartus un to tiesisko regulējumu. Ļoti svarīgi ir arī palīdzēt garantēt un aizsargāt preses brīvību un vārda brīvību.

2.10.3. Noteikti ir jāatzīst plašsaziņas līdzekļu nozīme kultūru dialoga uzlabošanā un cieņas, iecietības un savstarpējās sapratnes veicināšanā. Pašlaik, kad arvien biežāk dzirdam pret rietumvalstīm vērstus izteikumus dienviņu valstīs un populistiskus ksenofobus izteikumus Eiropā, vairāk nekā jebkad agrāk ir jārikojas, lai apkarotu šāda veida runas, atspēkojot redzējumu, kas pretstata tautas, kultūras un reliģijas, pamatojoties uz melnbaltu un savstarpēji izslēdzošu binārisumu.

2.10.4. Šajā sakarā EESK ir gandarīta par uzsāktajiem projektiem, kas nodrošina Eiropā esošās daudzveidības respektēšanu un veicina iecietību un informāciju bez aizspriedumiem, stereotipiem un izkropļotiem priekšstatiem. Kā piemēru var minēt novērošanas centru Spānijā, kas uzrauga islāmofobiju plašsaziņas līdzekļos⁽¹²⁾ un izplata no rasisma brīvu informāciju. Tāpēc mudina šajā nolūkā sākt transversālus projektus.

2.10.5. Ne tikai drošības jomā, bet arī plašākā nozīmē iespēju trūkums, jo īpaši jauniešiem, var būt viens no nestabilitātes cēloņiem, kas papildina radikalizācijas procesu iemeslus. Ekstrēmisms un rasisms ir jāapkaro un preventīvi jānovērš, veicinot kultūru dialogu. Tādējādi iestādēm un tīkliem, kas darbojas kultūru un reliģiju dialoga jomā, būtu jāpastiprina savstarpējā sinerģija un papildināmība, lai panāktu lielāku ietekmi.

⁽¹²⁾ <http://www.observatorioislamofobia.org/>

2.10.6. Radikalizācijas un vardarbīga ekstrēmisma novēršanā būtu jāiesaista Eiropas un Vidusjūras reģiona ekonomikas un sociālo lietu padomes, ekonomikas un sociālās jomas pārstāvji un pilsoniskā sabiedrība kopumā. Lai to panāktu, ir vajadzīgi apmaiņas un sadarbības mehānismi ar budžeta dotāciju, kā arī jārisina jautājumi, kas saistīti ar tiesiskumu, dzimumu nevienlīdzību, nauda kurināšanu, jauniešu bezdarbu un analfabētismu, jo tā ir daļa no plašāka deradikalizācijas darba, kas ietver arī kultūru dialoga veicināšanu. Šajā saistībā būtu jāuzsver darbs, ko veic Radikalizācijas izpratnes tīkls (*Radicalisation Awareness Network, RAN*)⁽¹³⁾ un tā Izcilības centrs.

2.10.7. EESK uzskata, ka ir ļoti svarīgi stimulēt apmaiņu starp šā reģiona intelektuāļiem, māksliniekiem un kultūras darbiniekiem, jo tie ir privilēģēti sociālo pārmaiņu vektori, un veicināt kopīgu projektu īstenošanu, kas sekmē dialogu un savstarpēju sapratni. Komiteja arī aicina uzlabot koordināciju un sadarbību kultūras mantojuma aizsardzības jomā, kā arī informēt par to un uzsvērt, cik vērtīgas ir Eiropas un Vidusjūras reģionā dažādās līdzāspastāvošās kultūras un mākslas disciplīnas un sensitīvie aspekti kā vērtīgs kohēzijas un savstarpējas sapratnes elements.

2.11. Pilsoniskā sabiedrība un sociālās jomas dalībnieku savstarpējā sinerģija: iekļaušanas un debašu telpas

2.11.1. Ekonomikas krīze un ksenofobija Vidusjūras ziemeļu krastā, kā arī prasība par vārda brīvību un cīņa par cilvēktiesībām Vidusjūras dienvidu valstīs ir elementi, kas būtiski ietekmē ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību īstenošanu Eiropas un Vidusjūras reģiona valstīs.

2.11.2. Šajā saistībā Eiropas Parlamenta 2015. gada novembra ziņojumā par cilvēktiesību veicināšanu⁽¹⁴⁾ norādīts, ka ir vajadzīgs lielāks atbalsts pilsoniskajai sabiedrībai. Neraugoties uz to, pilsoniskās sabiedrības organizāciju atpazīstamība dienvidu valstīs joprojām ir nepietiekama, ņemot vērā šo organizāciju veikto darbu un risku, kas tām dažkārt jāuzņemas, kā arī to nozīmi sociālo pārmaiņu stimulēšanā. Šajā ziņā nozīmīga loma var būt Vidusjūras reģiona ekonomikas un sociālo lietu padomēm kā izplatīšanas, tikšanās un debašu forumiem.

2.11.3. EESK norāda, ka apvienību kopums ir telpa, kura veicina iekļautību. Komiteja arī uzskata, ka Eiropas Komisijai ir jāpalielina atbalsts projektiem, kurus īsteno pilsoniskā sabiedrība ar tās ekonomikas un sociālās jomas organizāciju, apvienību un to veidoto tīklu starpniecību, un jāveicina dažādu iesaistīto dalībnieku partnerība un sinerģija.

2.11.4. EESK uzskata, ka Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu ministriem būtu jāsadarbības konkrētos projektos ar Vidusjūras reģiona ekonomikas un sociālo lietu padomju un tām līdzīgu iestāžu samitu, neskarot atbalstu pilsoniskajām un kultūras apvienībām.

2.12. **Sieviete:** ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību centrālais elements

2.12.1. Trijās Eiropas un Vidusjūras reģiona valstu ministru konferencēs par sievietes lomas stiprināšanu sabiedrībā, kuras notika Stambulā⁽¹⁵⁾ (2006.g.), Marrākešā⁽¹⁶⁾ (2009.g.) un Parīzē⁽¹⁷⁾ (2013.g.), valdības apņēmas izpildīt šādas saistības: sieviešu un vīriešu vienlīdzīgas tiesības piedalīties politiskajā, ekonomiskajā, pilsoniskajā un sociālajā dzīvē; cīņa ar jebkāda veida vardarbību un diskrimināciju pret sievietēm un meitenēm; centieni mainīt attieksmi un rīcību, lai panāktu dzimumu līdztiesību un veicinātu sieviešu emancipāciju ne tikai tiesību līmenī, bet arī reālajā dzīvē.

2.12.2. Neraugoties uz izmaiņām likumdošanā Vidusjūras reģiona dienvidu valstīs, UNDP uzskata, ka tās joprojām ir tālu no sieviešu līdztiesības ekonomikas, sociālajā un kultūras jomā.

2.12.3. EESK konstatē lielu neatbilstību starp oficiālajiem paziņojumiem, iestāžu priekšlikumiem un spēkā esošajiem tiesību aktiem un realitāti, ar ko ikdienā saskaras sievietes savās kopienās, un norāda, ka valstu tiesību akti ir jāsaparņo ar konstitūciju un jānovērs juridiskās nepilnības, kas joprojām pieļauj diskriminējošu praksi pret sievietēm.

⁽¹³⁾ https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/radicalisation_awareness_network

⁽¹⁴⁾ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A8-2015-0344+0+DOC+XML+V0//LV>

⁽¹⁵⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4224/ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

⁽¹⁶⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4756/second-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

⁽¹⁷⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/pg/en/documents/view/4226/third-ministerial-conclusions-on-strengthening-role-of-women-in-society>

2.12.4. Šajā sakarā EESK uzsver nepieciešamību piešķirt līdzekļus, lai apmācītu un izglītotu tās grupas, kuru pienākums ir nodrošināt tiesību aktu reālu īstenošanu, – tiesu iestādes, drošības spēkus, uzņēmumus, skolotājus, plašsaziņas līdzekļus, tādas iestādes kā ESP utt.

2.12.5. Lai nostiprinātu tiesības un gūtu labākus rezultātus, EESK iesaka vietējās pašvaldības iesaistīt pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbā, kas saistīts ar dzimumu līdztiesību, jo to rīcībā ir pilnīgāka informācija par iedzīvotāju problēmām un prasībām. Šo dažādu dalībnieku kopīgo darbu varētu atbalstīt arī ieguldījums no akadēmiskajām aprindām (augstskolām un specializēto studiju centriem). Viens no piemēriem ir Euromed sieviešu fonds⁽¹⁸⁾, kas kopā ar Sieviešu tiesību līgu federāciju, Marrākešas reģionālo pašvaldību, *Cadi Ayyad* Universitāti, Cilvēktiesību reģionālo komiteju un citām vietējām struktūrām rīkoja izpratnes veicināšanas kampaņu pret agrīnām laulībām.

2.12.6. EESK aicina Savienības Vidusjūrai dalībvalstu ministrus ņemt vērā šos jautājumus nākamajā ministru konferencē, kā arī piešķirt finanšu līdzekļus minētajām darbībām un kampaņām.

2.12.7. EESK norāda: ja netiks ņemts vērā iepriekšējos punktos izklāstītais, tam būs nopietnas sekas. Pārāgras laulības, izglītības procesa agrīna pārtraukšana un līdz ar to sievietes vērtības krišanās darba tirgū un politiskās pārstāvības līmenī ir daži faktori, kas negatīvi ietekmē tiesību, jo īpaši sieviešu un meiteņu tiesību, īstenošanu.

Briselē, 2017. gada 18. oktobrī

*Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS*

⁽¹⁸⁾ <https://www.euromedwomen.foundation/>